

Irena
Kraševac

Sveobuhvatno sagledavanje problematike

*Skulptura u muzeju, znanstveno-stručni skup,
Muzeji Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec
24. – 26. listopada 2018.*

Samo su dvije godine protekle od potpisivanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava iz fondova Europske unije za provedbu projekta Studija Galerije Antuna Augustinčića do njegova otvorenja, 29. rujna 2016. godine. Na mjestu ruševnog objekta u samom središtu grada Klanjca, izgrađen je novi, višenamjenski prostor u

kojem se smjestio muzejski depo, restauratorska, stolarska i fotografska radionica, prostor za povremene izložbe, digitalni katalog i arhiv, multimedijalna polivalentna dvorana te radni kabineti kustosa. Zahvaljujući sretnom spoju brojnih čimbenika koji su prepoznali problem i krenuli ga stručno rješavati, ustanova je dobila

↓ Studio Galerije Antuna Augustinčića,
Klanjec, Foto D. Vujčić

↑ Depo sadrenih odljeva u Studiju Galerije Antuna Augustinčića, FOTO D. Vujčić

prostor za kvalitetan rad, a grad dodanu vrijednost koja ga upisuje na kulturno-turističku kartu Krapinsko-zagorske županije i šire. Uz već postojeću Galeriju Antuna Augustinčića otvorenu 1976. godine, u kojoj je smješten stalni postav, novogradnja je donijela prijeko potreban prostor za čuvaonicu, u kojoj su smještene većinom sadrene skulpture velikih dimenzija, prije toga pomno restaurirane. Prostor novog depoa, svojim uređenjem i impresivnošću ne zaostaje od prezentacije kakva muzejskog prostora te osim što je riješio problem smještaja skulptura i njihove obrade, odaje dostojanstven i profesionalan odnos prema građi koja nije namijenjena publici. Upravo je ta činjenica bila poticaj za osmišljavanje šestog simpozija u organizaciji Galerije Antuna Augustinčića¹ s ciljem sveobuhvatna sagledavanja problematike prikupljanja, čuvanja, proučavanja i prezentacije skulpture u muzejskom okružju, kako s muzeološkog tako i s

likovno-umjetničkog i društveno-političkog aspekta, te sintetiziranja smjernica za bolju muzejsku praksu.

Skupu se odazvalo četrdeset stručnjaka kojima je područje skulpture profesionalna preokupacija, a u svojim su izlaganjima problematizirali nekoliko područja/tema

1 Kao ustanova kojoj je u fokusu kiparsko stvaralaštvo, Galerija Antuna Augustinčića organizirala je do sada šest tematskih simpozija u želji da potakne razrješavanje kompleksne stručno-znanstvene (muzeološke, povijesnoumjetničke i teorijske) problematike: *Antun Augustinčić u kontekstu hrvatske i europske skulpture*, 1995.; *Muzeji u Hrvatskoj danas i sutra*, 1996.; *Skulptura na otvorenom*, 2003.; *Original u skulpturi*, 2008.; *Problem spomenika: spomenik danas*, 2013., a izlaganja sa skupova objavljuju se u zbornicima (*Anali Galerije Antuna Augustinčića*). Simpoziji i pripadajući zbornici isključivo su rad Božidara Pejčkovića, ravnatelja GAA, Davorina Vujčića, višeg kustosa, te tima suradnika koje okupljaju u Organizacijskom odboru.

koja su pobudila daljnja razmatranja i diskusije. Skup je otvorilo poticajno izlaganje Žarke Vujić koja je pažnju usmjerila prema suvremenom društvenom trenutku, kojim dominira ekonomija doživljaja koja je zapljusnula i područje kulture, te je postavila pitanje kako se skulptura s obzirom na njene karakteristike i mogućnosti, taktilnost, mobilnost i narativnost, uključuje u taj "svijet doživljaja" koji nameće sve zahtjevnije granice. Tea Rihtar Jurić prezentirala je *Online Registar muzeja, galerija i zbirki RH (OREG)* kojeg vodi Muzejski dokumentacijski centar i mogućnost pretraživanja pojma skulptura. Pregled stanja pridonosi osvještavanju o zastupljenosti i važnosti skulpture kao muzejske građe, njezinom istraživanju i zaštiti. Govoreći o novim mogućnostima koje su dobivene zahvaljujući izgradnji Studija GAA, Davorin Vujčić je rekapitulirao slijed muzealizacije Augustinčićeva kiparskog opusa u proteklih četrdeset godina djelovanja Galerije. Povijesni slijed od Gipsoteke do Gliptoteke HAZU, kao jedinstvene ustanove koja sabire, izlaže i komunicira baštinu s područja kiparstva, izložila je Magdalena Getaldić. Veću pozornost kiparskoj baštini u fundusu Moderne galerije pridala je Tatijana Gareljić koja je nizom izložaba obradila i prezentirala modernu hrvatsku medaljersku umjetnost. Nove spoznaje o dvama kiparskim djelima koja su prva ušla u zbirku Moderne galerije, *Timor Dei* Ivana Meštrovića te reljefu *Isus i Magdalena* Františka Bileka iznijela je Irena Kraševac.

O novim izazovima klasifikacije muzealnosti skulpture održano je zanimljivo izlaganje jedine predstavnice izvan granica Hrvatske, Suzane Vuksanović iz Muzeja savremene umetnosti Vojvodine iz Novog Sada, koja je posebnu pažnju usmjerila na radove pod odrednicom *nova* skulptura. Djela nastala posljednjih desetljeća navode na pojavu relativizacije do sada ustanovljenih granica skulpturalnog jezika i otvaraju nove i drugačije pravce suvremenim kiparskim praksama. O izazovu muzealizacije

i prezentacije Atelijera Kožarić u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu – kao prostora procesualne otvorenosti, spontanosti i slučaja koji otvara poticajni i dinamični aspekt organizacije samog postava te njegove prezentacije na drugim izložbama, npr. na *Documenti 11* u Kasselu – govorila je Radmila Iva Janković.

U skupini izlaganja koje objedinjuju okvirne teme, poput skulpture kao dijela umjetničkih muzejskih zbirki, njihova prikupljanja i muzejske tezauracije, referirali su kustosi pojedinih zbirki. Umjetnička galerija u Dubrovniku posjeduje tek oko stotinu pedeset skulptura, pa Rozana Vojvoda postavlja pitanje podzastupljenosti kiparskih djela u odnosu na zbirku slikarstva. Branka Vojnović Traživuk govorila je o zbirci skulpture u Etnografskom muzeju u Splitu, koja se dijelom sastoji od radova neškolovanih autora koji su bili neposredni baštinici tradicijske kulture. O vrijednoj zbirci kamenih spomenika Muzeja grada Splita koja sadrži više od pet stotina predmeta razmještenih u stalnom postavu i u čuvaonici, izvjestila je Elvira Šarić Kostić. Iz Zbirke skulptura Hrvatskoga povijesnog muzeja Marina Bregovac Pisk izdvojila je grupaciju vladarskih poprsja. Premda danas pripadaju istom Muzeju, skulpture iz nekadašnjeg Muzeja revolucije naroda Hrvatske, a odnose se na vrijeme i tematiku NOB i NDH, do danas su neadekvatno smješteni u podrumskim prostorima Doma hrvatskih likovnih umjetnika, Meštrovićeve paviļjonu. Do sada nepoznata i rijetko viđena kiparska djela prezentirala je Snježana Pavičić. O problemima prezentacije skulpture u muzeju primijenjene umjetnosti, njezine valorizacije i proširenja granica samog pojma, govorile su kustosice Muzeja za umjetnost i obrt na temelju iskustva rada na pojedinih zbirkama, Jasmina Fućkan (Zbirka kiparstva), Sandra Kladaučar Trojan (Zbirka stakla), Marina Bagarić (Zbirka keramike), Vesna Lovrić Plantić (Zbirka satova) i Andrea Klobučar (Zbirka tekstila). Istraživanja

pulena – drvene brodske skulpture poduhvatila se Danka Radić iz Hrvatskoga pomorskog muzeja u Splitu, dok je javne kamene spomenike u funkciji eksponata u stalnom postavu gradskog muzeja Varaždin obrazložila Ljerka Šimunić. O stanju pohrane umjetničkih zbirki i skulptorskim izložbama u Muzeju grada Rovinja izvijestio je Dario Sošić. Problematike kiparica dotakla se Ivana Hanaček izlaganjem o emancipaciji žena u ranoj poslijeratnoj skulpturi te je otvorila pitanje rješavanja “ženskog pitanja” u socijalističkom društvu.

O prezentaciji skulpture na povremenim izložbama izlagao je Filip Turković-Krnjak na primjeru 36-godišnje tradicije održavanja Trijenala hrvatskog kiparstva kojeg je pokrenula i održava Glijptoteka HAZU. Dijalog suvremenih kipara s Ivanom Meštrovićem uspostavljen je zahvaljujući projektu MEŠTART, započetom

2009. godine prema zamisli Barbare Vujanović koja je iznijela pregled dosadašnjih izložbi u Atelijeru Meštrović u Zagrebu i Galeriji Meštrović u Splitu. O izazovima prezentacije skulpture u stalnim postavima govorila je Antonia Tomić na primjeru Gradskog muzeja u Drnišu koji priprema novi stalni postav djela Ivana Meštrovića.

Svoja iskustva koje pruža skulptura za kreativan rad u okviru edukativnih i pedagoških programa u Muzeju za umjetnosti i obrt, podijelile su Iva Novak i Malina Zuccon Martić. U muzejskoj edukaciji također sudjeluju Galerija Ružić u Slavanskom Brodu o čemu je govorila Romana Tekić te Petra Šolčić na primjeru Galerije Antuna Augustinčića.

Problematika zaštite i restauracije skulpture otvorila se na primjeru impresivnog djela *Vrata* Branka Ružića u (zapuštenom) Parku skulptura Željezare Sisak, koju su prezentirale Sagita Mirjam

↓ Otvorenje simpozija Skulptura u muzeju,
FOTO D. Vujčić

Sunara, Romana Tekić i Tina Tomašić. Dilemu “restaurirati ili ne” umjetnička djela suvremene umjetnosti mišljena i realizirana u materijalima koji nemaju trajnost otvorio je Vinko Srhoj, dok je Maro Crbić razmatrao temeljnu dvojbu “restaurirati ili konzervirati” kipove od gipsa. Isti problem zahvatila je i Lana Majdančić koja je prenijela iskustvo restauracije sadrenih skulptura Ivana Meštrovića, čime se recentno bavila i Galerija Antuna Augustinčića vezano uz smještaj kipova u novom depou, o čemu je izvijestio Radivoje Jovičić. S povijesnim kontinuitetom brige za očuvanje polikromne skulpture u Muzeju za umjetnosti i obrt upoznala nas je Jasminka Podgorski, dok je smjernice za čuvanje skulpture na otvorenome izložila Sagita Mirjam Sunara. Primjerima muzejske skulpture koja se prezentira na otvorenome, a na temelju iskustva Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku, bavio se Daniel Zec, a Draženka Jalšić Ernečić prezentirala je važnost analogne i digitalne fotodokumentacije skulptura Ivana Sabolića.

Skup je zaključio Božidar Pejković, ravnatelj Galerije Antuna Augustinčića, koji je na temelju bogata profesionalnog iskustva, a polazeći od uloge i značenja skulpture u cjelokupnoj hrvatskoj kulturnoj baštini, ukazao na mogućnost da se od skulpture u muzeju zakorači ka muzeju skulpture,

upućujući na potencijalno stvaranje javne muzejske ustanove koja bi se bavila isključivo skulpturom.

Akademska kiparica Marina Bauer uključila se s nakanom bolje povezanosti svih uključenih u problematiku i predstavila europsku platformu *Sculpture network* čija je koordinatorica za Hrvatsku. U zaključnoj diskusiji naglašeno je da skulptura, premda je pomalo zanemarena muzeološka tema, ima vrlo važnu ulogu u hrvatskim muzejima, da se pojam skulpture s obzirom na promjenjivost medija u suvremenoj umjetnosti, ali i s obzirom na raznolikost zbirki, treba redefinirati, odnosno proširiti, što će se u narednom razdoblju i dogoditi kroz aspekte tezauracije skulpture u umjetničkim zbirkama. Nužno je osnaženje postojećih institucija i zbirki koje se bave skulpturom, a potencijali skulpture kao baštinskog predmeta su izuzetno veliki.

S obzirom na količinu iskustva i znanja kojem smo svjedočili na simpoziju, skulptura u muzejima ima svoje čuvare, kustose, ali na žalost ne uvijek i adekvatne čuvavnice, pa je primjer domaćina simpozija, Galerije Antuna Augustinčića koja je upravo gradnjom depoa osigurala budućnost svojoj zbirci, više iznimka nego pravilo u gustoj mreži hrvatskih muzeja. x